

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četr strani Din 500.—, 1/4 strani
Din 250.—, 1/8 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Nemški fašizem.

Nemški fašizem je došel s Hitlerjem v Nemčiji na vlado. Fašizem kot pretiran nacionalizem (narodnostna pretiranost) ni nobena sreča za narod, kojemu sedi v zatilku, je pa nesreča za človeštvo, ker ogroža mir med narodi in državami. Katoliška Cerkev je narodnostno pretiranost kot produkt nekrščanskega egoizma (sebičnosti) in osvajaalne pohlepnosti vedno obsojala. Nemški škofje so se večkrat ostro izjavili zoper Hitlerjev narodni socializem ter svarili vernike pred njim, ker je neskladen s katoliškimi načeli. Še nedavno je monakovski kardinal dr. Faulhaber izdal obsodilno izjavo proti narodnemu socializmu. S takšnimi izjavami je nemški episkopat (škofje) storil veliko uslugo Evropi, ker jo je opozoril na nevarnost, ki ji preti od nemškega fašizma, še večjo uslugo pa je storil nemškemu ljudstvu samemu, ker mora najprej in najbolj občutiti zle posledice fašizma tisti narod, ki je iz njega vzrastel ter je v njem zavladal fašizem.

Revizionizem ruši mednarodno zaupanje ter izpodkopava mir.

Posledica Hitlerjevega prihoda na vlado je padec mednarodnega zaupanja. Zadnja leta se je to zaupanje, brez katerega je trajen mir nemogoč, začelo jačati in rasti. In iz ojačenega zaupanja je vzrastla pripravljenost za razorožitev posameznih držav. Namah pa je to zaupanje izginilo. Revizionizem = težnja po spremembi mirovnih pogojev, je razmajal temelj takšnemu zaupanju. Hitler je to svojo bistveno programsko točko proglasil kot točko v zunanje-političnem programu svoje vlade. Kar je kot agitator in organizator obljubljal, to bi rad kot nemški

kancler izvršil. Za zdaj je pokazal s prstom na Poljsko ter izrazil zahtevo, da mora izginiti poljski koridor do morja ter se morajo dotične pokrajine, v katerih povečini prebiva poljski živelj, zopet pridružiti Nemčiji. Da se kaj takega ne more zgoditi brez nove vojne, je jasno vsem, tudi Hitlerju.

Politika sile.

To je vzporednost metode v Hitlerjevi notranji in zunanji politiki: povsod je sila geslo in način izvrševanja. Te tedne, kar je Hitler na vladi, se je pokazal kot političarja nasilja. Nasilno je nastopil proti nemškemu parlamentu, ki ga je razgnal, če tudi se je prejšnja stališča parlamentarizma in demokracije boril proti Papenovi in Schleicherjevi vladi. Petkrat je nemško ljudstvo lani moralo na volišče, šestič ga je na volišče pognal Hitler. Nasilno je nastopil proti pruskemu deželnemu zboru in pruski deželni vladi, ker ni bila narodno-socialistična. Nasilno nastopa proti opozicijskim strankam, katerim prepoveduje shode in ovira izdajanje časopisov. In da bo njegova lastna stranka lažje izvrševala nasilja nad drugimi, je dal po pruskem komisarju ministru Goeringu pruski policiji ukazati, da ne sme nastopati proti narodno-socialističnim napadalnim četam in jeklenim čeladarjem, marveč mora z njimi postopati vzajemno, ker je samo v vzajemnosti vseh narodnostnih sil rešitev Nemčije.

Vplivi na Avstrijo.

Vplivi Hitlerjevega kanclerovanja so se tudi pokazali v Avstriji. Kakor znano, ima Hitler, ki je po rodu Avstrijec, v svojem programu združitev Avstrije z Nemčijo. Če prav tega programa takoj ne more izvršiti, vendar je v njegovem smislu začel vplivati na vodstvo zunanje politike v Avstriji. To se je pokazalo o priliki spomenice z dne 11. februarja, ki sta jo Avstriji poslali Anglija in Francija v zadevi tihotapljenja orožja v Madžarsko preko Hirtenberga. Dočim je Avstrija prej kazala pripravljenost, ustreči želji male antante ter Anglije in Francije po vrnitvi orožja italijanskemu pošiljatelju ali njegovemu uničenju, pa je naenkrat avstrijska vlada našla, da je ta spomenica sestavljena preostro. Naposled se je na odločno zahtevo Anglije in Francije udala ter zagotovila, da vrne vtihotapljeno orožje in strelivo pošiljatelju.

Avstrijsko časopisje pa se je kazalo zelo razžaljeno ter med vrstami pretilo z Anschlussom (z združitvijo z Nemčijo).

Kako visoko prekipujejo nemško-nacionalna čustva.

Hitlerjanstvo osvežuje nemško-nacionalne duhove tudi izven mej Nemčije in Avstrije. Omenili smo v našem listu dne 8. februarja, da je »Deutsche Zeitung« v Celju priredila v svoji številki 2. februarja kanclerju Hitlerju nekako duhovno bakljado. Ni bil to hipen podvig duha, marveč razpoloženje, ki traja naprej. Dne 5. februarja je posvetila hitlerjanstvu uvodnik z naslovom »Začetek nove dobe«. V njem opisuje zasluge nemške mladine za Nemčijo ter pripominja: »Radi tega je razumljivo veselje, ki je nastalo v Nemčiji in v vseh nemških srcih, ko je ta mladina... vendar enkrat prišla k temu, da ima kaj govoriti v tej domovini, da je prišla do vladne moči. Razumljivo je, da so moškimi in ženami tekale solze po licih, ko so 30. januarja slišali ime Adolfa Hitlerja.« Glede na razpust parlamenta piše navedeno glasilo za nemško manjšino v dravski banovini: »Prvo dejanje nove dobe v nemški državi in hkratu zadnje dejanje stare dobe je že tukaj. Državni zbor je razpuščen! Mislimo, da ne bo nikdar več oživel v stari obliki. Nova državna vlada je izkoristila velikanski vtis preobrata zato, da vpraša ljudstvo za mnenje: Kako krasno, da se ni obotavljala!« V tem nemškonacionalnem zanosu se list v starem losvonromovskem tonu zaleti v katoliški centum z besedami: »Možje so odklonili, da bi bili odvisni od črne internacionale in njene strpljivosti.« Nemškomanjšinsko glasilo za dravsko banovino si torej drzne psovati s črno internacionalo nemško katoliško stranko, ki ima največje zasluge za nemško

Od Zangare ranjeni chikaški župan Čermak

Franklin Roosevelt.

ljudstvo in nemško državo na političnem, gospodarskem in socialnem polju! V svoji številki z dne 12. februarja posvečuje ta list Hitlerju nezmanjšano pozornost ter ustvarja neko čudovito in pomenljivo zvezo med letošnjo petdesetletnico smrti nemškega skladatelja

Riharda Wagner in povzdigom Ad. Hitlerja. Dne 19. februarja pa si dovoljuje celjski nemški list pripombo, da je pisanje slovenskih listov o Hitlerju sovražno in bornirano (bedasto). Do take zanositosti in prezirnosti že prekipelajo nemškonacionalna čuvstva!

ne more obstojati noben kulturni narod.

Zopet poskus atentata na Roosevelta. Kakor poročajo iz Washingtona, so na tamošnjem poštnem uradu odkrili zavoj, naslovljen na Roosevelta. V zavoju je bila bomba. Zavoj je bil oddan na pošto v Wavertonu v državi Newjorku. Bomba bi bila morala eksplodirati ob najmanjšem dotiku. Če bi Roosevelt to pošiljko odprl, bi ga gotovo ubilo. Dognava se, da so aretirali pet ljudi pod sumnjo, da so napisali pismo, v katerem obžalujejo, da se atentat na Roosevelta ni posrečil. Aretiranci so izjavili, da so pismo napisali za šalo, na kar so jih izpustili.

Japonska obsojena ter začela z ofenzivo. V petek, 24. februarja, je bila v Ženevi izredna skupščina Zveze narodov, na kateri se je razpravljalo o poročilu odbora dvanajstoroce. Kitajski delegat je izjavil, da bo glasoval za poročilo, japonski delegat pa ga je pobijal ter zahteval, da se odkloni. Za poročilo, ki obsoja postopanje Japonske, je glasovalo 42 delegatov, proti pa samo japonski, dočim se je zastopnik Sima vzdržal glasovanja. Nato je japonska delegacija zapustila skupščinsko dvorano. Dočim je Japonska po svojih zastopnikih v Zvezi narodov v Ženevi zagotavljala svet o svojem miroljubju, pa je po svojih vojaki začela ofenzivo proti Džeholu na celi fronti. Po tridnevnem obstreljevanju je zavzelo 30 tisoč japonskih in 10.000 mandžurskih vojakov obmejno mesto Čaojang. Tudi vrhove v okolici mesta Pejpio so japonske čete zavzele. Pri Nanlingu pa so Kitajci odbili japonski napad.

PO KATOLIŠKEM SVETU

Katolicizem v Afriki. Poročali smo že večkrat o velikih uspehih katoliških misijonov v Afriki. Danes bomo omenili prospeh teh misijonov v pokrajini Urundi in v misijonski postaji Marianhil. Urunda je pokrajina v srednji Afriki, nekdanj je pripadala nemški koloniji (nemška vzhodna Afrika), po svetovni vojni pa je prišla pod oblast Belgije, ki vlada v srednje-afriškem Kongu. Po 10 letih požrtvovalnega misijonskega dela je v tej pokrajini, koje ozemlje dosega polovico ozemlja naše države, 36 duhovnikov misijonarjev in 38 domačih duhovnikov in 9 bratov pomočnikov, l. 1922 pa je bilo tamkaj samo 15 duhovnikov in 3 brati pomočniki. Šol je 335, katehistov 448. Pet katoliških ženskih redov vodi sirotišča s 4000 sirot. Šole obiskuje 51.122 otrok črnskih staršev. L. 1922 je bilo v Urundi 14.000 katoličanov, sedaj jih je 84 tisoč. Samih poglavarjev črnskih rodov je bilo krščenih 150. Okoli 32.000 domačinov je bilo krščenih na smrtni postelji. Ako bi bilo dovolj misijonskih sil in gmotnih sredstev, bi se katolicizem jako razširil tudi v južnem delu te pokrajine in cela Urunda bi kmalu postala katoliška. Marianhil pa leži v Južni Afriki ter je ustanova trapistovskega reda, in sicer trapistov iz samo-

IZ RAZNIH DRŽAV

V NAŠI DRŽAVI

Razpust Prosветne zveze. V četrtek, 23. februarja, je bil dostavljen g. dr. J. Hohnjecu, predsedniku Prosветne zveze v Mariboru, naslednji odlok kr. banske uprave dravske banovine v Ljubljani z dne 17. februarja 1933 II/2 No. 927/1: »Prosветno zvezo v Mariboru, katere prvotna pravila je odobril bivši veliki župan mariborske oblasti z odlokom z dne 5. maja 1924, št. 5023, razpuščam na podstavi § 11 zakona o društvih, shodih in posvetih, ker se je kot nepolitično društvo udejstvovala po svojih včlanjenih društvih tudi politično in strankarsko-politično ter s tem prekoračila svoj statutarni delokrog ter ravnala tudi zoper državni red. Iz istih razlogov se s tem razpuščajo vsa v naslovni Prosветni zvezi včlanjena in obenem z dekretom obveščena društva. Ban: dr. Marušič l.r.«

Banovinski svet dravske banovine v Ljubljani je pretresal proračun dravske banovine. V soboto je imel zaključno sejo.

Volilni zakon in občinski zakon. Senat v Beogradu je na svoji seji 23. februarja sprejel zakon o volitvah v narodno skupščino. Narodna skupščina pa je na svoji seji istega dne končno veljavno sprejela občinski zakon, ki je bil nato predložen senatu.

Pred sodiščem o zaščiti države v Beogradu se vrši razprava proti bivšima poslancema Brodarju in Streinu, županiku Škrbecu in drugim. Skupno je obtoženih 12 oseb.

Narodna skupščina v Beogradu je 24. februarja sprejela novi društveni in zborovalni zakon.

Umrli Nastas Petrovič. Pred tednom dni je umrl v Beogradu Nastas Petrovič, eden najbolj borbenih politikov predvojnje Srbije. Kot pristaš svobode in demokracije se je boril v vrstah nekdanje radikalne stranke. Vlada pod dinastijo Obrenovičev ga je odpustila iz državne službe ter ga dala zapreti. Postal je poslanec ter ostal do leta 1925. V Davidovič-Koroščevi vladi leta 1924 je bil notranji minister. Bil je pristaš iskrenega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Pogreb se je vršil v Beogradu pretekli četrtek. Radikalni so poslali, kakor poroča iz Beograda zagrebška »Hrvatska Straža«, venec z rdečim trakom z napisom: »Nastasu Petroviču Radikalna narodna stranka«.

V DRUGIH DRŽAVAH

Hirtenberška afera še ni končana. O tej zadevi, o kateri razpravljamo v uvodniku, je izdalo stalno tajništvo male antante v Ženevi to-le obvestilo:

»Glede na vesti o zadevi s tihotapstvom orožja v Hirtenbergu, ki so se razširile po razpravah v spodnji zbornici in v zunanjem odboru avstrijske poslanske zbornice, po katerih bi se dalo misliti, da je ta zadeva že zaključena, ugotavlja tajništvo stalnega sveta male antante v Ženevi, da hirtenberška zadeva še ni zaključena, čeprav se nahaja na poti zadovoljive ureditve. Vlade držav male antante pričakujejo uradnega obvestila francoske in britanske vlade glede sklepnih predlogov za ureditev te zadeve; šele tedaj bodo države male antante odločile, ali bodo stvar izročile svetu Društva narodov ali ne.« Da je previdnost male antante popolnoma na mestu, dokazuje vest, ki je prišla iz Dunaja preko časnikov, o čudnem predlogu glavnega direktorja zveznih železnic dr. ing. Seefehlnerja. Ta je namreč predlagal voditelju železničarskih strokovnih organizacij, socialno-demokratskemu narodnemu svetniku Königu, da podari strokovni organizaciji 150.000 šilingov, če dovoli, da se v hirtenberški municijski tovarni ležeče orožje prepelje na Madžarsko. Železničarji naj pomagajo, da bi vagoni, naloženi s puškami in strojnimi puškami, mogli potovati na Madžarsko pod oznambo: »prazni vagoni«, dočim naj bi istočasno res prazni vagoni z oznambo »tovor orožja« potovali v Italijo. Tako bi se prevarale velesile in mala antanta, da je Avstrija orožje povrnila Italiji, dočim bi v resnici odšlo na Madžarsko. Ko je zvezni kancler dr. Dollfuss za to zvedel, je poklical k sebi dr. Seefehlnerja, ki dejstva ni mogel več tajiti, ker se je stvar nedvomno že začela. Dr. Seefehlner je bil takoj odpuščen kot generalni direktor zveznih železnic.

V Nemčiji se bije ostra volilna bitka. Ni to samo bitka z besedami, marveč tudi z batinami, revolverji in s kamenjem. Značilno je za hitlerjevce, da je bilo v 4 tednih, odkar je Hitler na vladi, ubitih 62 oseb, po veliki večini iz Hitlerju nasprotnih strank. Opozicijskim strankam državna oblast ne daje potrebnega varstva. V mestu Dortmundu je novoimenovani policijski ravnatelj Schöpmann, Hitlerjev pristaš, izjavil, da so marksisti (socialisti in komunisti) državljani druge vrste in zato ne bodo uživali policijskega varstva. Socialistični listi pišejo zelo zmereno ter objavljajo samo kratke proteste in pohlevne agitacijske članke. Odločno borbo pa vodi katoliški centrum. Predsednik württenberške vlade dr. Bolz ni dovolil, da bi se po tamošnjih šolah čital Hitlerjev proglas. Centrumski voditelji, osobito prejšnji kancler dr. Brüning, imajo po volilnih shodih, kolikor so dovoljeni, prav energične govore. Bavarski ministrski predsednik dr. Held je zahteval na nekem shodu svobodo tiska, ker brez te svobode